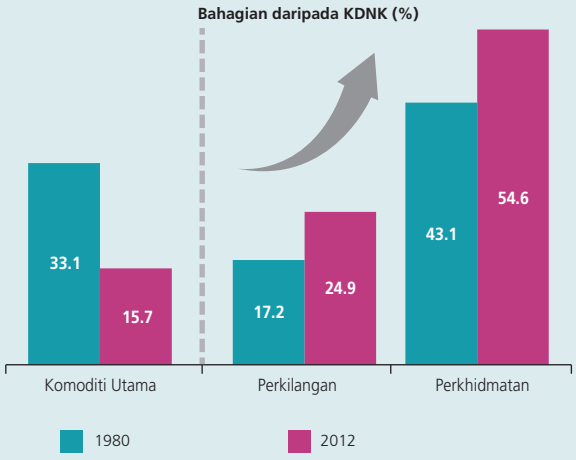
Industri Berasaskan Sumber di Malaysia Menjadi Lebih Pelbagai

Pergantungan yang tinggi kepada komoditi utama pada tahun-tahun awal merupakan cabaran yang besar kepada ekonomi Malaysia, terutamanya dari segi kaitan langsungnya kepada turun naik dalam harga komoditi. Pada tahun 1980, komoditi utama mencakupi 33% daripada KDNK dan 77% daripada eksport. Bermula pada awal tahun 1980-an, Malaysia mula melaksanakan strategi mempelbagaikan ekonominya dengan matlamat untuk menjadi negara yang bertumpukan pada aktiviti ekonomi dengan nilai ditambah lebih tinggi, dan juga mengurangkan tumpuan yang berlebihan terhadap komoditi huluan, iaitu bijih timah dan getah. Dengan pelancaran Dasar Perindustrian Negara dan Pelan Induk Perindustrian pada pertengahan tahun 1980-an, Kerajaan telah melaksanakan beberapa siri langkah dasar untuk menggalakkan sektor perkilangan secara agresif dan kemudiannya sektor perkhidmatan pada tahun 1990-an. Langkah-langkah tersebut telah mewujudkan kadar pempelbagaian ekonomi negara secara mendatar yang pesat, dengan pertumbuhan teguh dalam sektor perkilangan dan perkhidmatan serta pengurangan ketara dalam pergantungan kepada sektor komoditi utama (Rajah 1). Yang nyata, ekonomi Malaysia juga menjadi lebih pelbagai secara menegak apabila bergerak lebih tinggi dalam rantaian nilai komoditi daripada aktiviti huluan (upstream) kepada aktiviti hiliran (downstream) (Rajah 2).

Rajah 1

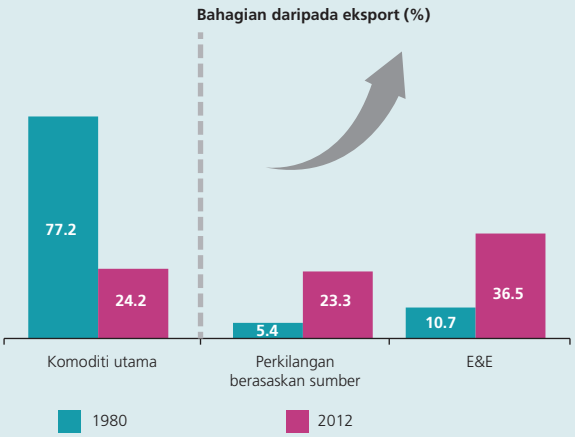
Pempelbagaian Mendatar ke Arah Sumber Pertumbuhan Lain

Sumber: Unit Perancang Ekonomi dan Jabatan Perangkaan Malaysia

Rajah 2

Pempelbagaian Menegak ke Arah Keluaran Nilai Ditambah Lebih Tinggi

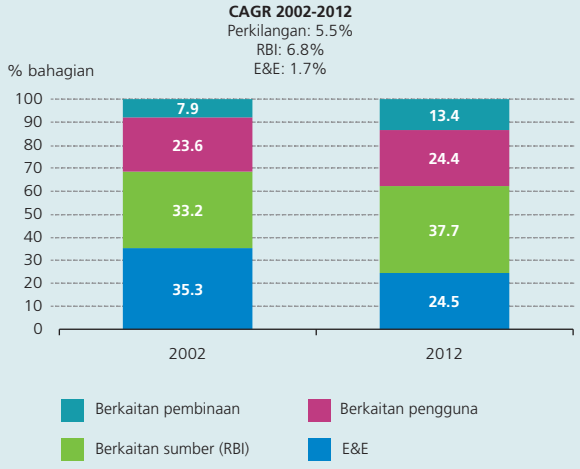
Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Industri berasaskan sumber, yang merangkumi terutamanya pengilangan keluaran petrokimia, oleokimia, petroleum ditapis, minyak sawit, sarung tangan getah, tayar dan produk profilaktik, menjadi pemacu pertumbuhan terbesar bagi sektor perkilangan pada dekad yang lalu (2002-2012). Kenaikan harga komoditi dalam tempoh ini telah membawa kepada harga yang lebih tinggi bagi kebanyakan keluaran industri berasaskan sumber, lantas memberikan rangsangan tambahan kepada pertumbuhan sektor ini. Dalam tempoh ini, nilai ditambah industri berasaskan sumber meningkat sebanyak 6.8% pada asas kadar pertumbuhan tahunan terkumpul (Compounded Annual Growth Rate, CAGR), mengatasi pertumbuhan sebanyak 1.7% bagi industri elektronik dan elektrik (E&E), sekali gus menjadi subsektor perkilangan terbesar sejak tahun 2005 (Rajah 3). Industri berasaskan sumber menyumbang dengan nyata kepada eksport Malaysia melalui pertumbuhan sebanyak 12.4% pada asas CAGR dalam tempoh yang sama, seterusnya menjadikan eksport keluaran berasaskan sumber mencakupi bahagian sebanyak 32% daripada jumlah eksport perkilangan pada tahun 2012, berbanding 17% pada tahun 2002[1] (Rajah 4).

[1] Pertumbuhan yang ketara tinggi dalam eksport industri berasaskan sumber dalam tempoh ini juga disebabkan oleh harga komoditi yang lebih tinggi selepas tahun 2002.

Rajah 3

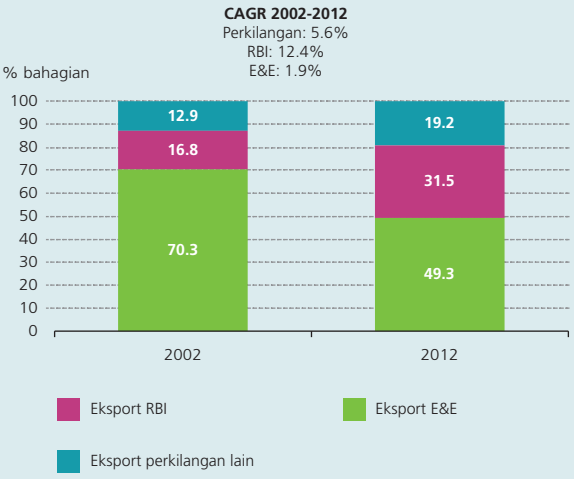
Pertumbuhan KDNK dan Bahagian daripada Komponen Utama Perkilangan

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Rajah 4

Eksport dan Bahagian daripada Komponen Utama Perkilangan

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia

Pempelbagaian dalam industri berasaskan sumber memastikan bahagian eksport perkilangan kepada jumlah eksport kekal tinggi pada 70-75%, walaupun nilai eksport komoditi utama meningkat dalam tempoh tersebut.

Pelan Induk Perindustrian Pertama yang dilancarkan pada tahun 1986 telah memainkan peranan yang penting dalam memacu strategi pembangunan `pengumpulan pelbagai sektor´ (multi-sector agglomeration) bagi sektor perkilangan. Strategi ini telah mempercepat pempelbagaian ekonomi dalam negeri melalui aktiviti perkilangan yang lebih luas di negara ini, lantas mengurangkan tumpuan berlebihan pada komoditi utama. Manfaat daripada pempelbagaian ekonomi dapat dilihat daripada tahap intensiti aktiviti ekonomi yang semakin meningkat dalam pelbagai industri yang saling berkaitan sejak bertahun yang lalu. Berdasarkan Jadual Input-Output[2] ekonomi Malaysia, tahap intensiti aktiviti ekonomi pada tahun 1960 didapati sangat rendah dan tertumpu terutamanya pada beberapa industri utama sahaja. Tahap intensiti aktiviti meningkat melalui peredaran masa dan menjelang tahun 2005, tahap ini naik dengan nyata dan menjadi lebih pelbagai dalam kebanyakan industri dalam ekonomi lantas menyerlahkan tahap pempelbagaian.

Kesan positif daripada pempelbagaian menegak dalam industri berasaskan sumber adalah sangat jelas. Pertama, ia membantu menguatkan rantaian ke-hadapan dan ke-belakang dalam ekonomi, lantas memastikan kesalingbergantungan dan kesalinghubungan yang erat antara pengeluaran huluan dengan hiliran[3]. Yang nyata, ekoran aktiviti pengeluaran hiliran yang lebih giat, keluaran dengan nilai ditambah lebih tinggi telah dapat dijana dalam ekonomi dalam negeri. Kedua, pempelbagaian yang lebih pesat telah menghasilkan keuntungan yang lebih besar kepada firma, kenaikan upah yang mampan, dan hasil cukai yang lebih tinggi kepada Kerajaan. Ketiga, pertumbuhan industri berasaskan sumber telah meningkatkan produktiviti melalui peralihan

[2] Jadual Input-Output menyediakan pengagregatan menyeluruh terhadap semua pengeluaran dalam ekonomi, dengan mengesan semua aspek, daripada sumber input sehingga kepada kegunaan perantaraan dan kegunaan akhir keluaran. Jadual Input-Output Malaysia diterbitkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia setiap lima tahun, dengan data terkini yang tersedia pada tahun asas 2005.

[3] Keadaan ini selaras dengan teori `laluan pergantungan´ (path dependency), iaitu hampir mustahil bagi sesebuah negara untuk beralih sepenuhnya daripada sektor tradisional kepada sektor perkilangan berteknologi tinggi dan perkhidmatan tanpa melalui tempoh perubahan yang beransur-ansur (Felipe et al., 2013).

tenaga kerja yang tidak digunakan sepenuhnya atau tenaga kerja lebihan daripada sektor pertanian huluan kepada sektor perkilangan. Kesan daripada peralihan ini ialah bahagian guna tenaga sektor pertanian berkurang daripada 31% dalam tempoh 1980-1990, kepada 15% dalam tempoh 2000-2010. Pengurangan dalam sektor pertanian ini diikuti oleh peningkatan dalam bahagian guna tenaga sektor perkilangan daripada 16% kepada 20%. Akhir sekali, pempelbagaian adalah penting dalam mengurangkan kesan turun naik harga komoditi ke atas ekonomi negara. Secara empirik, pada peringkat firma, syarikat berasaskan komoditi yang mempunyai bahagian dalam pengeluaran hiliran yang lebih besar pada amnya mencatat keuntungan yang lebih positif dan stabil berbanding syarikat dengan bahagian yang lebih besar dalam aktiviti huluan.

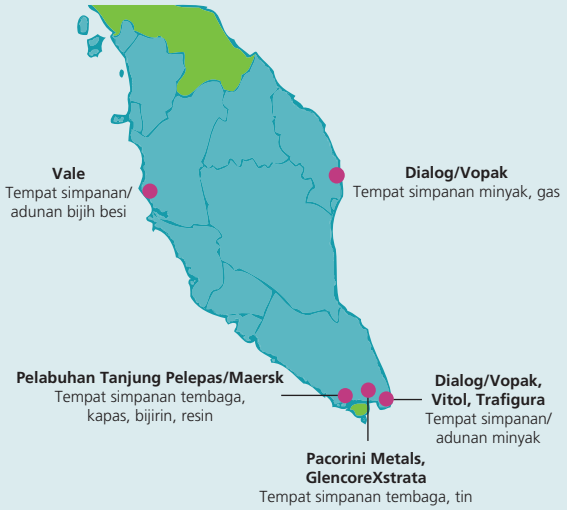
Namun, tahap pempelbagaian menegak adalah berbeza-beza merentas subsektor-subsektor industri berasaskan sumber. Dalam industri minyak dan gas, sokongan institusi kukuh yang diberikan oleh PETRONAS dalam menerajui pelaburan dalam aktiviti hiliran merupakan faktor pemboleh utama dalam proses pempelbagaian. Margin keuntungan dan faktor fiskal juga penting dalam menggalakkan PETRONAS membuat pempelbagaian. Harga minyak mentah dan gas asli yang rendah pada tahun 1980-an dan 1990-an dan kadar cukai pendapatan petroleum ke atas pengeluaran minyak dan gas huluan yang lebih tinggi pada 38%, telah menghasilkan keuntungan selepas cukai yang lebih tinggi daripada pelbagai aktiviti perkilangan hiliran. Jenis keluaran minyak yang dihasilkan di Malaysia telah berkembang daripada pengeluaran produk huluan asas seperti petrol, diesel dan petrokimia asas kepada pelincir, bahan api jet khusus dan keluaran petrokimia yang lebih kompleks. Pada masa ini, hampir separuh daripada hasil PETRONAS diperoleh daripada aktiviti hiliran.

Pempelbagaian hiliran dalam industri getah juga penting. Syarikat-syarikat yang pada mulanya hanya merupakan perusahaan kecil dan sederhana (PKS), telah berkembang menjadi entiti-entiti tersenarai awam bernilai berbilion ringgit dan menjadi peneraju dunia dalam pengeluaran sarung tangan getah dan produk profilaktik. Kos input yang lebih rendah ekoran penurunan harga getah asli dan bekalan tenaga kerja asing dengan upah yang rendah telah merangsang pembangunan industri ini pada tahun 1980-an dan 1990-an. Sebaliknya, bagi industri minyak sawit pula masih terdapat skop yang luas untuk pempelbagaian hiliran. Antara faktor yang menyebabkan pempelbagaian hiliran industri minyak sawit masih lagi terhad ialah margin yang lebih tinggi pada peringkat huluan, walaupun ketika harga minyak sawit berada pada paras yang rendah. Tambahan pula, pengecualian cukai ke atas eksport minyak sawit mentah yang diberikan sehingga bulan Mac 2013, juga tidak memberikan banyak galakan untuk beralih kepada aktiviti dengan nilai ditambah lebih tinggi. Secara perbandingan, kebanyakan pesaing Malaysia dalam industri ini telah pun menceburi pelbagai aktiviti hiliran, terutamanya dalam pengeluaran oleokimia dan biodiesel berasaskan sawit.

Strategi pempelbagaian dalam industri berasaskan sumber kini diteruskan oleh industri perkhidmatan berasaskan sumber (resource-based services, RBS). Perkhidmatan berasaskan sumber merupakan aktiviti yang menyediakan perkhidmatan sokongan kepada sektor komoditi, seperti penambahbaikan kepada aktiviti penerokaan dan pengeluaran berkaitan minyak dan gas, serta pemindahan ke kapal dan penggudangan komoditi. Perkhidmatan berasaskan sumber membolehkan Malaysia memperlengkap rantaian nilai dalam sektor komoditi dengan beralih kepada aktiviti dengan nilai ditambah lebih tinggi dalam sektor perkhidmatan. Dari segi aktiviti berkaitan minyak dan gas, Malaysia telah mencatat pertumbuhan yang tinggi dalam firma perkhidmatan minyak tempatannya, yang kebanyakannya dimajukan di bawah Program Pembangunan Vendor yang diasaskan oleh PETRONAS. Bagi aktiviti pemindahan ke kapal dan penggudangan, Malaysia mempunyai kelebihan dari segi kedudukannya yang hampir dengan negara Asia Pasifik, serta daya saing yang tinggi dan kemudahan logistik yang baik, lantas menarik banyak firma untuk memulakan operasi di Malaysia (Rajah 5). Dengan mencontohi kejayaan industri berasaskan sumber, Kerajaan menjadi peneraju dalam mempromosikan perkhidmatan berasaskan sumber. Sebagai contoh, program Insentif Global bagi Perdagangan (Global Incentive for Trading, GIFT) telah diperkenalkan baru-baru ini untuk mempercepat perdagangan komoditi di negara ini. Program ini disasarkan untuk menarik

Rajah 5

Malaysia Kini Menjadi Pusat Pemunggahan Sementara untuk Komoditi

Sumber: Pelbagai syarikat

syarikat perdagangan antarabangsa menempatkan operasi serantau mereka di negara ini, dengan matlamat untuk menjadikan Malaysia sebagai hab perdagangan luar pesisir utama di rantau ini.

Melangkah ke hadapan, kedua-dua industri dan perkhidmatan berasaskan sumber merupakan sektor penting yang boleh merealisasikan matlamat Malaysia untuk menjadi negara berpendapatan tinggi menjelang tahun 2020. Malah, terdapat bukti yang jelas kini bahawa Malaysia berada atas landasan kemajuan yang tepat. Beberapa pengilang dalam industri berasaskan sumber telah mula beralih kepada pengeluaran produk dengan nilai ditambah lebih tinggi, seperti sarung tangan berasaskan nitril untuk industri penjagaan kesihatan. Dari segi perkhidmatan berasaskan sumber, peningkatan aktiviti pemunggahan sementara telah dicerminkan oleh kenaikan tahunan yang ketara sebanyak 44% dalam eksport semula pada tahun 2012 dan kenaikan seterusnya sebanyak 40% pada tahun 2013. Perkembangan ini akan menyumbang kepada pengukuhan asas-asas negara ini melalui aktiviti dengan nilai ditambah lebih tinggi dan pempelbagaian sumber pertumbuhan dalam ekonomi.

Rujukan

Felipe J., R. Briones, D.H. Brooks, A. Mehta dan H. Verspagen (2013), `Asia's Economic Transformation: Where to, How, and How Fast?´. Bab khas dalam *Key Indicators for Asia and the Pacific 2013*, Bank Pembangunan Asia (ADB).